

# **СПРАВКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА МОНИТОРИНГОВИТЕ ПРОГРАМИ ПРЕЗ 2010 г.**

Справката е изготвена въз основа получената до 28.02.2011 г. в ИАОС информация за обслужването на НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

## **НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА КОНТРОЛ КАЧЕСТВОТО НА ВЪЗДУХА**

### **Техническо състояние на Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух през 2010 г.<sup>1</sup>**

Националната система за мониторинг на околната среда извършва оценка на качеството на атмосферния въздух върху територията на страната, разделена на 6 Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), утвърдени със Заповед № 1046/03.12.2010 г. на министъра на околната среда и водите.

През 2010 г. дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № 694/09.10.2008 г. (отмена със Заповед №1088/20.12.2010 г.), в т.ч. брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване.

През 2010 г. Националната система за контрол на КАВ се състои от следните пунктове:

- ✓ 30 стационарни автоматични измервателни станции (АИС);
- ✓ 4 АИС за мониторинг на КАВ в горски екосистеми (Рожен, Юндола, Витиня и Старо Оряхово);
- ✓ 10 ДОАС системи (Differential Optical Absorption Spectroscopy), разположени в градовете Свищов, Никопол, Русе, Силистра, Бургас и Стара Загора (с. Могила), с. Остра Могила и с. Ръжена;
- ✓ 10 пункта с ръчно пробонабиране и последващ лабораторен анализ.

В Националната система за мониторинг на КАВ ежедневно се контролират концентрациите на основните показатели, съгласно закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ): общ прах, фини прахови частици (ФПЧ<sub>10</sub>, ФПЧ<sub>2.5</sub>), серен диоксид, азотен диоксид/азотни оксиди, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен, полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Допълнително, според характера и източниците на емисии в отделни райони от територията на страната се контролират специфичните показатели: фенол, амоняк, аерозоли на сярна киселина, толуен, ксилен, стирен, серовъглерод, сероводород, метан и неметанови въглеводороди, както и някои други специфични замърсители.

Контролират се и следните метеорологични параметри: скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане, обща слънчева радиация, влажност и температура на въздуха.

Всички автоматични станции (АИС и ДОАС) работят в непрекъснат режим на работа (24 часа), като данните за КАВ от тях постъпват в реално време в съответните регионални диспечерски пунктове (регионални бази данни в РИОСВ) и в централния диспечерски пункт в ИАОС София - Националната база данни за КАВ.

Ръчните пунктове за мониторинг на въздуха работят само в светлата част на денонощието (4 пробовземания на ден, 5 дни в седмицата).

---

<sup>1</sup> Справката е изготвена въз основа на месечните доклади на РЛ и РИОСВ за работния статус на АИС.

Системата за качеството на атмосферния въздух разполага и с 6 броя мобилни автоматични станции (МАС), включени към регионалните лаборатории в София, Пловдив, Плевен, Стара Загора, Варна и Русе. Станциите са разпределени пропорционално по територията на страната като дават възможност за обслужване на територията на цялата страна. МАС се използват за извършване на допълнителни измервания в райони, в които липсват или е ограничен броят на стационарните пунктове, както и при аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации, за проследяване ефекта от изпълнението на общинските програми за намаляване нивото на атмосферните замърсители. Дейността на МАС ежегодно се регламентира с графици, утвърждавани от министъра на околната среда и водите.

### **Предприети мерки за подобряване на дейността на мрежата за контрол на качеството на атмосферния въздух през 2010г.**

Съвместно с Дирекция „ОЧВ” е изготвена и е утвърдена от министъра на околната среда и водите Заповед № 1046/03.12.2010 г. за районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух;

Съвместно с Дирекция „ОЧВ” е изготвена и е утвърдена от министъра на околната среда и водите Заповед №1088/20.12.2010 г. за на пунктовете за контрол качеството на атмосферния въздух

Съвместно с Дирекция „ОЧВ” е изготвена Наредба №12/15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, която въвежда в сила изискванията на Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа.

През 2010 г. успешно приключи Българо-австрийски проект BG/07/IB/EN /07:

- по проекта е закупена и доставена в КЛ на ИАОС многоканална динамична, разреждаща система. Тя ще бъде използвана от КЛ през 2011 г. за постигане на изискванията за качеството на измерванията, описани в европейските норми, които са въведени като БДС;

- по проекта са изготвени тръжни документи и е проведен търг за нов софтуерен продукт за ЦДП и съответното хардуерно оборудване за Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух. Инсталирането на софтуера и хардуера завършва през 2011 г.

Изготвени са корелационни фактори за референтната и нереферентна апаратура за контрол на ФПЧ10. Документите са съгласувани с Дирекция „ОЧВ”, МОСВ за утвърждаване. Те ще бъдат изпратени през м. април 2011 г. до Европейската комисия.

В изпълнение изискванията на Наредба №12/2010 г. е създаден единен подход, утвърден от Министъра на околната среда и водите, за осигуряване и контрол качеството на измерванията на нивата на атмосферните замърсители.

### **Отчет за изпълнение на графичите на мобилните станции за контрол качеството на атмосферния въздух през 2010 г., утвърдени от МОСВ**

Мобилните станции се използват за извършване на допълнителни измервания в райони, в които липсват или е ограничен броят на стационарните пунктове, както и при аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации. Изготвен е годишен график за работа на МАС в това число и финансовите средства за изпълнението му. Графикът е утвърден от министъра на околната среда и водите и е изпратен в РЛ за изпълнение и РИОСВ за сведение и оказване на съдействие.

При изготвяне на графика за 2010 г. са взети предвид следните фактори:

- районите за измерване са определени съгласно утвърдения от МОСВ *Списък на районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух*;

- честотата и продължителността на измерване са определени съгласно изискванията на утвърдената от МОСВ *Инструкция за предварителна оценка на качеството на въздуха*;
- предвидени са допълнителен брой дни за извънредни измервания, аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации и др.;
- предвидени са достатъчен брой дни за калибриране, профилактика и подготовка за измерването.

В ИАОС е постъпила следната информация за дейността на МАС за контрол КАВ<sup>2</sup> за пълно изпълнение на графиците :

*Таблица 1*

<b>Мобилни станции</b> <b>ИАОС – София и</b> <b>Регионални</b> <b>лаборатории</b>	<b>Райони за оценка и</b> <b>управление КАВ</b>  <i>График 2010 г.<sup>3</sup></i>	<b>Райони за оценка и</b> <b>управление КАВ</b>  <i>Извършени измервания</i> <i>през 2010 г.</i>
<b>Варна</b>	<b>РОУКАВ Северен/Дунавски</b> Гр. Търговище Гр. Каварна <b>Агломерация Варна</b> Гр. Белослав	51 денонощия 51 денонощия 51 денонощия
<b>Пловдив</b>	<b>РОУКАВ Южен/Тракийски</b> Гр. Пещера Гр. Раковски <b>Агломерация Пловдив</b> Гр. Асеновград	51 денонощия 51 денонощия 51 денонощия
<b>Плевен</b>	<b>РОУКАВ Северен/Дунавски</b> Гр. Кнежа Гр. Червен Бряг	51 денонощия 51 денонощия
<b>Русе</b>	<b>РОУКАВ Северен/Дунавски</b> Гр. В. Търново Гр. Габрово Гр. Тутракан	51 денонощия 51 денонощия 51 денонощия
<b>Стара Загора</b>	<b>РОУКАВ Южен/Тракийски</b> Гр. Камено Гр. Раднево	51 денонощия 51 денонощия
<b>ИАОС - София</b>	<b>РОУКАВ – Югозападен</b> Гр. Дупница Гр. Мирково Сметище „Суходол”	51 денонощия 51 денонощия

<sup>2</sup> Протоколите от измерванията на КАВ с мобилните станции се съхраняват в ИАОС/РЛ

<sup>3</sup> По график във всички пунктове, с изкл. на „Сметище Суходол” се извършват измервания 51 дни

## ЕМИСИОНЕН КОНТРОЛ

### Инструментален контрол

В изпълнение на изискванията на Наредба № 6/1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници, ИАОС, съгласувано с РЛ, РИОСВ и МОСВ изготви годишен График на предприятията с източници, подлежащи на контролни измервания от РИОСВ. Графикът е утвърден от министъра на околната среда и водите и е изпратен в РЛ и РИОСВ за изпълнение.

При изготвяне на графика се вземат предвид следните обстоятелства:

- предприятията, подлежащи на контролни измервания от съответната РИОСВ се контролират един път годишно. При промяна вида на горивните уредби, горивата или при други технологични промени се извършват измервания два пъти годишно;
- резултатите от контролните измервания се изпращат от РИОСВ в ИАОС до 15 дни след изтичане на съответното полугодие;
- за предприятията с утвърдени планове за мониторинг, РИОСВ следи за стриктното им спазване, като 15 дни след изтичане на всяко полугодие информира ИАОС и МОСВ за изпълнението им;
- за предприятия с утвърдени планове за мониторинг, които са значителни източници на вредни вещества, по преценка на РИОСВ, се извършват допълнителни контролни измервания;
- РИОСВ трябва да контролира изпълнението на чл.38 и чл.39 от Наредба 6, касаещи изготвянето, съхранението и предаването на протоколите от собствените измервания и своевременно да изпраща информацията до ИАОС;
- РИОСВ следи за изпълнението на чл.50 от Наредба № 6/1999 г., отнасящ се до задълженията на собствениците на обекти да представят годишен доклад с резултатите от СНИ.

През 2010 г. в ИАОС е постъпила информация за проведен инструментален контрол на следния брой предприятия, източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух:

Таблица 2

Регионални лаборатории и ИАОС	Контролни измервания на емисии Брой предприятия <i>График 2010 г.</i>	Контролни измервания на емисии Брой предприятия <i>Изпълнение през 2010 г.</i>
Благоевград	4	2
Бургас	3	3
Варна	7	7
Велико Търново	20	13
Враца	8	7
Монтана	12	9
Пазарджик	8	6
Пловдив	10	7
Плевен	7	7
Русе	16	20
Ст. Загора	1	1
Смолян	5	3
София/ИАОС	21	14
София/РЛ	9	3

<b>Хасково</b>	9	8
<b>Шумен</b>	13	13
<b>Общо</b>	<b>153</b>	<b>123</b>

През годината не са контролирани 35 обекта по следните причини:

- обектът не е работил през годината, или е с преустановена дейност или неритмична дейност – 32 обекта;
- промяна в изпускащото устройство – 2 обекта;
- обектът попада извън обхвата на Наредба №1/2005г., поради промяна в използваното технологично оборудване – 1 обект.

### **Предприети мерки за подобряване на дейността на системата за мониторинг на емисии на вредни вещества във въздуха през 2010 г.**

Графикът за 2011 г. е изготвен чрез оптимизиране на броя на контролираните предприятия, а именно: не са включени обекти, провеждащи СПИ и/или СНИ, на които са извършени контролни измервания през 2010 г. и не са вписани за измерване замърсители, които не се нормират.

## **ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ**

### **Физикохимичен мониторинг на повърхностни води**

През 2010 г. в подсистемата са взети общо 3182 броя проби от 475 пункта, с честота от 4 до 12 пъти годишно. През втората половина на годината е издадена нова заповед за мониторинг на повърхностните води Заповед РД № 715/02.08.2010г., която регламентира дейностите на монитоирнга, като броят на пунктовете и показателите беше прецизиран.

Данните за проведения мониторинг са систематизирани в долната таблица, на база информацията, постъпила в националната база данни на ИАОС. Разликата между планираните и действително изследваните пунктове идва от промяната на програмата за мониторинг и влизането в сила новата заповед.

*Таблица 3*

БД	РЛ	Брой по НСМОС	Действително изследвани	
		Заповед № РД - 715/02.08.2010г.	пунктове	проби
		пунктове		
БДУВ Дунавски район	Варна	3	2	18
	Велико Търново	2	35	232
	Враца	11	16	92
	Монтана	25	30	160
	Плевен	27	35	208
	Русе	18	25	170
	София	25	27	192
	Шумен	5	5	28
БДУВ Черноморски район	Бургас	55	44	447
	Варна	35	28	275
	Шумен	24	24	238

<b>БДУВ Източнобеломорски район</b>	Бургас	1	1	6
	Пазарджик	21	21	108
	Пловдив	27	29	179
	Смолян	12	12	85
	София	11	12	92
	Ст. Загора	28	26	121
	Хасково	23	26	237
<b>БДУВ Западнобеломорски район</b>	Благоевград	52	33	133
	Смолян	6	4	28
	София	50	39	133
<b>общо</b>		<b>461</b>	<b>474</b>	<b>3182</b>

### Изпълнение на програмата за хидрометричен мониторинг на повърхностни води

Хидрометричният мониторинг на повърхностни води се изпълнява от ИАОС – РЛ. През 2010 г. са проведени 505 измервания на водно количество на 102 пункта. Разликата между планираните и действително проведените измервания идва от това, че планираните са заложили в съответствие със заповед 715/02.08.2010г., а през първата половина на 2010 г. мониторинга се провеждаше съгласно Заповед 867/29.11.2007 г. Друга причина за разминаване на заложили и действително проведени измервания е невъзможността да се провежда измерване на водно количество поради неподходящо избрани пунктове, липса на вода и липса на условия за провеждане на измервания с хидрометрично витло. В следващата таблица са дадени хидрометричните измервания, проведени през 2010 г.

Таблица 4

РЛ	Брой по НСМОС Заповед № РД - 715/02.08.2010г.		Действително проведени измервания	
	Пунктове	Измервания	Пунктове	Измервания
<b>Благоевград</b>	2	8	2	8
<b>Бургас</b>	16	160	24	149
<b>Варна</b>	1	4	1	9
<b>Велико Търново</b>	9	52	8	31
<b>Враца</b>	7	44	9	42
<b>Монтана</b>	8	48	9	41
<b>Пазарджик</b>	1	4	1	4
<b>Плевен</b>	14	64	14	66
<b>Пловдив</b>	1	4	1	4
<b>Русе</b>	7	28	5	10

<b>Смолян</b>	3	12	3	12
<b>София</b>	7	28	5	20
<b>Стара Загора</b>	3	12	3	6
<b>Хасково</b>	1	4	1	3
<b>Шумен</b>	9	84	16	100
<b>Общо</b>	<b>89</b>	<b>556</b>	<b>102</b>	<b>505</b>

### Изпълнение на програмата за хидробиологичен мониторинг на повърхностни води

За 2010 г. са планирани за опробване 590 пункта за хидробиологичен мониторинг на повърхностни води въз основа на актуализираните програми за мониторинг на четирите Басейнови дирекции (Заповед № 715/02.08.2010 г.). Изпълняват се 4 показателя (макрозообентос, макрофити, фитобентос и хлорофил а) от общо 8 лаборатории. Поради естеството на хидробиологичният мониторинг, основното количество от пробонабирането и анализите се планират и изпълняват през второто полугодие (в периода юни – септември). Част от пробите, които се събират през първото полугодие се консервират и се анализират през второто полугодие. Събрани и анализирани са проби и по Заповед № 867/29.11.2007 г.

Таблица 5

Лаборатория	Планирани		Изпълнени			Забележки
	брой пунктове	брой проби	брой пунктове	брой събрани проби	брой анализирани проби	
<b>Пловдив</b>	86	86	98	98	98	
<b>Смолян</b>	59	59	50	49	49	
<b>Ст. Загора</b>	102	102	77	85	85	
<b>В. Търново</b>	58	132	70	151	132	
<b>Монтана</b>	50	134	48	131	97	
<b>Благоевград</b>	37	37	39	39	39	работи се съвместно с лаборатория София
<b>Бургас</b>	119	119	139	166	130	
<b>София</b>	79	135	86	130	115	работи се съвместно с лаборатория

						Благоевград
<b>Общо</b>	<b>590</b>	<b>804</b>	<b>607</b>	<b>849</b>	<b>745</b>	

## ПОДЗЕМНИ ВОДИ

През първото полугодие на 2010 г. мониторингът на подземни води е проведен по програми за мониторинг на химичното състояние - контролен и оперативен мониторинг, утвърдени със Заповед № РД - 867/29.11.2007г. на Министъра на околната среда и водите, а през второто полугодие – по Заповед № РД - 715/02.08.2010 г. на Министъра на околната среда и водите. Във връзка с изготвените и докладвани в ЕК първи Планове за управление на речните басейни, експерти от Басейновите дирекции на база оценка на резултатите от мониторинга за периода 2006-2008 г., извършиха промени в заложените по Заповед програми, някои пунктове отпаднаха, а други бяха заменени с нови. През 2009 г. със Заповед РД-355/2009 г. на Министъра на околната среда и водите за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, беше утвърдена програма за мониторинг на нитрати, съгласно която мониторинга се провежда с честота на пробонабирането 4 пъти, с продължителност една година. Във връзка с гореописаните изменения и допълнения, мониторингът през 2010 г. е проведен в **313** пункта, като са извършени **1245** пробовземания. Анализите са извършени по следните групи показатели:

1. Физико-химични:

- I<sup>ва</sup> група – основни физико-химични показатели;
- II<sup>ра</sup> група – допълнителни физико-химични показатели.

2. Специфични замърсители

- I<sup>ва</sup> група - метали и металоиди;
- II<sup>ра</sup> група -органични вещества.

За БДДР има изискване по Заповед № РД - 715/02.08.2010 г. да се пробонабира допълнително веднъж годишно за основни физико-химични показатели; за допълнителни физико-химични показатели – 2 пъти/годишно и за метали и металоиди 2 пъти годишно.

Основните физикохимични показатели се пробонабират с честота – 2 до 4 пъти /годишно, за допълнителните физикохимични показатели честотата е – 1 до 4 пъти /годишно; за металите и металоидите е 1-2 пъти и за органичните вещества – 1 път/ годишно.

Данните за действително пробонабраните пунктове и извършените пробовземания от регионалните лаборатории през 2010 г. към общо планираните по НСМОС са представени в следващата таблица:

Таблица 6

БД	РЛ	Брой по НСМОС Заповед № РД - 867/29.11.2007г.		Брой по НСМОС Заповед № РД - 715/02.08.2010 г. (вкл. питейни за БДДР)		Действително изследвани	
		пунктове	проби	пунктове	проби	пунктове	проби
БД Дунавски район	Варна	0	0	9	24	9	29
	В. Търново	8	23	9	25	9	38
	Враца	8	25	8	24	10	59
	Монтана	14	36	15	43	16	86
	Плевен	18	45	21	59	23	119
	Русе	13	28	14	40	14	71
	София	16	35	19	48	16	73
	Шумен	1	1	5	12	5	20
БД Черноморски	Бургас	27	46	18	29	19	59
	Варна	38	53	28	47	31	109



район	Шумен	25	48	21	40	23	86
БД Източнобеломор ски район	Бургас	3	6	3	6	3	12
	Пазарджик	12	23	12	23	12	45
	Пловдив	16	30	16	29	15	52
	Смолян	9	14	8	13	9	24
	София	5	9	5	9	5	20
	Ст. Загора	35	69	35	69	35	164
	Хасково	18	36	18	36	18	72
БД Западнобеломор ски район	Благоевград						
	д	28	59	18	28	24	70
	Пазарджик	1	1	0	0	0	0
	София	13	19	10	15	14	37
<b>общо</b>		<b>308</b>	<b>605</b>	<b>290</b>	<b>553</b>	<b>313</b>	<b>1245</b>

По-долу са описани някои единични липси, които са по обективни причини. Посочени са също анализите, които някои РЛ са извършили като подизпълнител на други РЛ, както и допълнително извършени пробовземания и анализи на нитрати по Наредба №2/2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници:

**РЛ Благоевград** – През първо полугодие не са пробовземани:

BG4G000T2T3MP104 Петрич, Криманойл ООД

BG4G000T2T3MP103 Банско, хотел Стражите ЕООД, сондаж

**РЛ Бургас** – През първо полугодие е работено по програма, изготвена от БДЧР през 2009г., както и два пункта са пробовзети, по Наредба№2/2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и това са:

BG2G00000PGMP078 Снягово, Каптиран извор "Бозук Али";

BG2G00000PGMP084 Камено, Дълбок сондаж на КГМР

Липсват данни за първото тримесечие за пункт:

BG2G000000NMP066 Просеник, Б - 150 сондаж – наблюдателен. Пунктът е бил в ремонт, който е приключил и от второто тримесечие на 2010г. вече се пробонабира.

Липсват данни за първото, второто и третото тримесечие за пункт:

BG2G000000NMP068 Дюлево, Б-160 сондаж – наблюдателен. Пунктът също е подлежал на ремонт през 2009г., но продължава да бъде проблемен за пробонабиране с прочерпване. Разменени писма между РЛ-Бургас, ИАОС и БДЧР. Пунктът е пробонабран еднократно в края на 2010г., предстои разрешаване на проблема.

За долните пунктове не са правени някои от тежките метали:

Код на ПВТ	Име на пункт	Hg,Cd,Pb,Zn
BG2G00000PG029	Българово, Тръбен кладенец-ПС	Hg,Cd,Pb,
BG2G000000Q006	Кошарица, Тръбен кладенец (2, 5)	Hg,Cd,Pb,
BG2G000000Q007	Бероново, каптаж "Гюр чешма"	Hg,Cd,Zn
BG2G000000Q012	Кости, Шахтов кладенец БПС Кости	Hg,Cd,Pb,
BG2G000000N020	Просеник, Б - 150 сондаж - наблюдателен	Hg,Cd,Pb,
BG2G00000PG028	Снягово, Каптиран извор "Бозук Али"	Hg,Cd,Pb,Zn
BG2G00000PG028	Зетьово, Б175 - наблюдателен	Hg,Cd,Pb,
BG2G00000K2035	Созопол, ПС Каваците, Дренаж 1,2	Hg,Cd,Pb,
BG2G000000N025	Бургас, Пристанище Бургас ЕОД,Тръбен кладенец 6	Hg,Cd,Pb,
BG2G00000PG028	Велислав, Каптаж "Кадън чешма"	Hg,Cd,Zn
BG2G000000Q009	Русокастро, ТК	Hg,Cd,Pb,

BG2G000000Q010	Веселие, ШКЗ	Hg,Cd,Pb,
BG2G000000Q008	Камено, ШКЗ	Hg,Cd,Pb,

**РЛ Варна** – Програмата е изпълнена. Разликата между планираните пунктове и действително извършените пробонабирания за първо полугодие се дължи на това, че допълнително са пробонабирани и пунктове от програмата по Наредба №2/2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

РЛ Варна е била подизпълнител на РЛ Шумен с извършени анализи:

1 за пестициди, 1 за 3- и 6-валентен хром; 79 – манган; 19- желязо; по 5 калий и натрий; по 4 трихлоретилен и тетрачлоретилен.

Извършени са анализи за пестициди на 4 проби от РЛ Велико Търново.

**РЛ Враца** – Програмата е изпълнена. Пробовзети са за първо полугодие - два пункта от мрежата по Наредба №2/2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и това са:

BG1G0000K2SMP206 Камено поле, КИ;

BG1G0000TJKMP237 Горна Кремена, карстов извор.

Враца е била подизпълнител за обща алфа- и обща бета- активност на:

РЛ Бургас – 1 проба; РЛ Варна 9 проби; РЛ Плевен – 21 проби; РЛ Ст.Загора – 3 проби; РЛ Шумен 4проби. Не е правен стронций.

**РЛ ВеликоТърново** – Липсват данни за първото тримесечие за пункт BG1G0000QPLMP132 Вързулица ШК ПС "Вързулица" – има писмо с обяснение за недостъпност през зимния сезон. Не е правен стронций.

**РЛ Монтана** – Програмата е изпълнена. През първо полугодие е пробовзет 1 пункт от мрежата по Наредба №2/2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и това е BG1G00000000MP200 Дунавци, шахтов кладенец " Месни продукти".

РЛ Монтана е била подизпълнител на РЛ Враца за калий, натрий и тежки метали – 35 протокола. Не е правен стронций.

**РЛ Пловдив** – Програмата е изпълнена. Пункт BG3G00000PtMP115 Калофер, повърхностни води "Паниците" над гр. Калофер е отпаднал.

BG3G000000QMP082 - Раковски, Сондаж №3 - не са дадени резултати за мед, цинк и шествалентен хром по обективни причини - ремонт на анализатора – уведомени сме с писмо. BG3G000PRQHMP038 - Пловдив, КЦМ, Сондаж - N10, през септември 2010 г. сондаж №10 е бил в ремонт и със заявка на БДИБР е взета проба от сондаж №9, в близост до предния. Данните не са нанесени в базата данни, а са предадени на книжен носител на БДИБР – уведомени сме с писмо;

BG3G000000QMP042 Пловдив, Сондаж - "МАРИЦАТЕКС" АД – за пробонабиранията през месеци септември и ноември 2010г. е отказан достъп до сондажа, поради смяна на собствеността на фирмата – уведомени сме с писмо;

BG3G000PRQPMR005 Карлово, Сондаж – 1 – не е извършено пробонабиране през м. ноември 2010г. поради повредена помпа – уведомени сме с писмо.

РЛ Пловдив е подизпълнител за 2010г. на РЛ Пазарджик – 1 протокол тежки метали; РЛ Хасково – 2 протокола пендиметалин; РЛ Плевен 15 протокола пестициди;

**РЛ Плевен** – Програмата е изпълнена. Пробовзети са през първо полугодие три пункта от мрежата по Наредба №2/2007г. и това са:

BG1G0000K2MMP288 Бежаново, Каптиран карстов извор;

BG1G0000QALMP290 Йоглав, Шахтов кладенец 1 - ПС "Умаревци";  
BG1G0000QPLMP287 Кнежа, ШК - Петрол-ДИ-93-Димитър Гърков.

РЛ Плевен е подизпълнител за 2010 г. на РЛ Варна – 33 протокола тежки метали.

**РЛ Пазарджик** – Програмата е изпълнена. BG4063 Доспат, Шахтов кладенец е отпаднал от програмата.

**РЛ Русе** – Програмата е изпълнена. Пункт BG1G0000QalMP115Разград, ШК "Месокомбинат Разград" не е пробовземан през първото тримесечие, защото не е имало достъп до него, поради затваряне на завода. ИАОС е уведомена за порблема. За второто тримесечие пункта е заменен с нов : BG1G0000QALMP322 Разград, ШК "Млин 97 Разград".

**РЛ Стара Загора** – Програмата е изпълнена. Разликата между планираните и действително извършени пробовземания се дължи на допълнителните измервания по програмата по Наредба №2/2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници– за първо полугодие.

**РЛ Смолян** – Липсват за първо полугодие пробовземания от пунктовете:

BG3G0000ARTMP099 Беден, Извор - НИМХ № 39а, Каптиран карстов извор  
BG3G00000PTMP100 Мугла, Извор - НИМХ № 336, Карстов Извор  
BG3G0000ARTMP104 Неделино, Извор "Мързян 1-3"

#### **РЛ София и централната лаборатория на ИАОС**

BG1G00000NQMP163 Чепинци сондаж „Изола Петров” ЕООД има два протокола, а е трябвало да бъде пробовзет 4 пъти; уведомени сме, че пункта не може да се пробовзема от октомври до април, защото е зазимен всяка година;

BG1G00000NQMP165 Слишовци, ШК ПС"Слишовци" – не е пробовземан, защото все още не е изграден – по информация на БДДР – Софийско бюро;

BG1G00000NMP173 София - Люлин, МП 10 не се пробовзема, защото е разрушен – в разговор по телефона с БДДР – Софийско бюро има предложение да се замести с 117 метров сондаж на фирма „Симид – София ЕООД”, който се намира на 500-600 м от разрушения сондаж. Необходимо е БДДР да направи необходимото, за да се замени сондажа.

BG1G00000NQMP167 Яна, МП 32 "Завод Мургаш" сондажа е разрушен, при инициатива на БДДР би могъл да се замени с подходящ сондаж за подземното водно тяло.

Централната лаборатория на ИАОС е подизпълнител за 2010 г. на РЛ Благоевград – 21 протокола тежки метали (вкл. 17 протокола обща алфа- и бета активност); и за РЛ Русе – 13 протокола обща алфа- и бета активност. Не е правен стронций.

**РЛ Хасково** – Програмата е изпълнена. РЛ Хасково е подизпълнител за 2010г. на РЛ Шумен - 16 протокола тежки метали;

**РЛ Шумен** – Програмата е изпълнена. През първото полугодие е пробовзет пункт BG2G000J3K1MP139 Каспичан, Дълб.тръбен кладенец ПС, който е само по програмата по Наредба№2/2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Не е правен стронций.

**Обща бележка:** Не са правени някои пестициди – хлордан, 2,4 Д, ацетохлор, флутриафлор, триадименол, тебуконазол и циперметрин – поради липса на консумативи. Не е правен манкоцеб – поради проблем при разработване на методиката.

## ЕМИСИОНЕН КОНТРОЛ НА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ

Контролно-информационната система е изградена и функционира на основание чл.171, ал.1 от Закона за водите, Глава пета от Наредба № 5 /23.04.2007 г. за мониторинг на водите. Организирането на дейността е регламентирано в Заповед № РД-382/20.04.2010 г.

Броят на обектите по утвърдения списък за 2009 г. е 531, за 2010 г. е 532 и за 2011 г. са планирани 557 обекта. Броят на получените през отчетния период информационни карти за 2009 г. е 512. Попълнените информационни карти на обектите, включени в контролно-информационната система за 2010 г. ще бъдат получени на хартиен носител в ИАОС до 30 април 2011 г. Пробовземанията се извършват 2 пъти годишно (през I и II полугодие) за всяко заустване от даден обект, като за селищните канализации без пречиствателни станции и за обекти със сезонен режим на работа, пробовземанията се извършват един път годишно (т.7а от цитираната заповед). Извършват се анализи за посочените в разрешителните за заустване физико-химични показатели. Броят на получените протоколи от контрола, проведен през 2010 г. е 1204. Анализът на взетите водни проби се извършва задължително за всички показатели, за които са определени индивидуални емисионни ограничения в разрешителните за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води. Броят на пробите за всеки обект е в зависимост от броя на заустванията. Във всеки протокол броя на анализирания параметри е между 15 и 20.

В момента информацията постъпва в ИАОС на хартиен и електронен носител. Разработеният софтуер позволява генериране на справки по водни количества и замърсяващи вещества на регионално и национално ниво.

Общите резултати от контролно-информационната система за състоянието на отпадъчните води, заустващи в повърхностни водни обекти за 2009 г. и получените протоколи за физико-химичен анализ през 2010 г. са представени в следващата таблица.

### Изпълнение на програмата за контролни измервания на състоянието на отпадъчните води, заустващи в повърхностни водоеми

Таблица 7

ИАОС(РЛ)/ РИОСВ	Брой информационни карти 2009 г.		Емисионни измервания (брой взети проби) 2010 г.		Брой параметри за изпитване	
	планирани	отчетени	планирани	отчетени	планирани	отчетени
Благоевград	15	15	22	22	15-18	15-18
Бургас	63	62	118	92	15-20	15-20
Варна	45	42	110	93	15-20	15-20
Велико Търново	25	25	75	80	15-18	15-18
Враца	24	23	74	72	14-21	14-21
Монтана	23	23	54	49	17-23	17-23
Пазарджик	27	26	81	64	15-20	15-20
Плевен	18	18	32	32	15-20	15-20
Пловдив	51	51	98	104	15-21	15-21
Русе	26	23	63	81	15-19	15-24
Смолян	32	28	58	44	15-21	15-21
София	46	44	107	84	15-20	15-20
Стара Загора	29	28	78	93	15-19	15-19
Хасково	29	26	75	94	15-19	15-19

Шумен	57	54	145	154	15-21	15-26
Перник	22	22	68	46	15-20	15-20
<b>ОБЩО</b>	<b>532</b>	<b>510</b>	<b>1258</b>	<b>1204</b>	<b>15-20</b>	

За някои обекти при извършените проверки не е установено изтичане на отпадъчни води поради преустановена трудова дейност - ”Холсхим кариерни материали” АД – с.Ръжево Конаре и с.Оризари, ”ТМСИ”- с.Върбина/баластриера/, ”Джиев” АД/птицекомбинат/- гр.Костинброд, Рудник ”Трояново3 - с.Медникарово, ”Бетонстрой” ЕООД/бетонов възел/ - гр.Мадан, ”Хеликс”/отглеждане на птици/ - с.Крепост,Хасково, ”Златно руно” АД/кланица/ - гр.Велики Плеслав, ”Керамат” АД, с.Ветрище и Дивдядово/Шумен/ - /производство на тухли/, ЕТ ”Николай Неделчев” - с.Кочово/Велики Преслав/плодохранилище/, ”Солвекс Мира Фрукт” АД/консервна фабрика/-гр. Нови пазар, ”Стоманени профили” АД - гр.Попово, ”Спорт” АД/производство на облекла /- гр. Попово и други.

### ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМНИТЕ НЕДРА

Информацията за състоянието на земните недра се събира посредством информационни карти (въпросник), изготвени в съответствие с изискванията на Приложение № 2 към Наредбата за специфичните изисквания за управление на минните отпадъци (ДВ бр.2/06.02.2009 г.). Попълнените информационни карти от концесионерите се събират от РИОСВ и се изпращат ежегодно до 15 юни в ИАОС за обработка.

Всички РИОСВ са предоставили в ИАОС информационните карти за състоянието на обектите през 2009 г. в срок. Информацията е обработена и въведена в Националната база данни.

Таблица 8

РИОСВ	Брой концесионери
Благоевград	12
Бургас	22
Варна	20
ВеликоТърново	8
Враца	9
Монтана	11
Пазарджик	11
Перник	23
Плевен	15
Пловдив	14
Русе	11
Смолян	9
София	8
Стара Загора	29
Хасково	21
Шумен	13
<b>Общо:</b>	<b>236</b>

## ЗЕМИ И ПОЧВИ

### Мониторинг на почви - I ниво

#### Изпълнение на Годишна програма за мониторинг почви - 2010 г.

Съгласно утвърдената годишна програма за мониторинг на почви – 2010 г. почвените проби се пробонабират през есента на текущата година и се анализират до 31 май на следващата година. До два месеца от получаване на протоколите в ИАОС, отдел „МЗБРЗТ” следва да обработи и включи в базата данни получената информация. В следващата таблица е включена информация за планираните и изпълнени пробонабирания за 2010 г.

Таблица 9

Регионална лаборатория	Планирани дейности			Извършени дейности		
	Пунктове	Проби за анализ	Анализирани показатели	Пунктове	Проби за анализ	Анализирани показатели
Благоевград	22	132	7	22	132	
Бургас	34	204	17	34	204	
Варна	31	186	16	31	186	
Велико Търново	23	138	19	23	138	
Враца	12	72	7	12	72	
Монтана	24	144	17	24	144	
Пазарджик	18	108	7	18	108	
Плевен	33	198	16	33	198	
Пловдив	18	108	16	18	108	
Русе	33	198	20	33	198	
Смолян	14	84	7	14	84	
София	40	240	20	40	240	
Стара Загора	41	246	19	41	246	
Хасково	29	174	16	29	174	
Шумен	25	150	7	25	150	
<b>ОБЩО:</b>	<b>397</b>	<b>2382</b>		<b>397</b>	<b>2382</b>	

От планираните 397 пункта от Програмата за почвен мониторинг за 2010 г. са взети проби от всичките 397 пункта. Пробите се анализират в лабораториите на ИАОС поэтапно със срокове съгласно утвърдената от изпълнителния директор Годишната програма за мониторинг - 2010 г., изпратена на РЛ с писмо изх. № 91-00-3880/12.07.2010 г. До момента в ИАОС са постъпили протоколи от определяне на рН, специфична електропроводимост, общ азот, нитратен азот и общ фосфор.

#### **Вкисляване на почвите**

Изготвена и утвърдена е Годишната програма за мониторинг за 2010 г. и изпратена на РЛ с писмо изх. № 91-00-2760/29.04.2010 г. за изпълнение. Съгласно програмата за мониторинг, пробовземането се извършва от РЛ през есента (м. септември - октомври) от 58 пункта - в четири точки за пункт в две дълбочини. Анализите се извършват от РЛ, като протоколите се представят в ИАОС за обработка до 15 януари 2011 г. Данните от изпълнението на програмата за мониторинг на вкисляването през 2010 г. са получени в срок и се обработват и въвеждат в базата данни на ИАОС. Обобщената таблица 10 представя изпълнението на програмата за мониторинг на вкисляване на почвите през 2010 г.

Таблица 10

Регионална лаборатория	Планирани дейности			Извършени дейности		
	Пунктове	Проби за анализ	Анализирани показатели	Пунктове	Проби за анализ	Анализирани показатели
Благоевград	3	24	168	3	24	168
Бургас	5	40	280	5	40	280
Варна	2	16	112	2	16	112
Велико Търново	3	24	168	3	24	168
Враца	2	16	112	2	16	112
Монтана	3	24	168	3	24	168
Пазарджик	4	32	224	4	32	224
Плевен	5	40	280	5	40	280
Пловдив	6	48	336	6	48	336
Русе	1	8	56	1	8	56
Смолян	3	24	168	3	24	168
София-ИАОС	7	56	392	7	56	392
Стара Загора	6	48	336	6	48	336
Хасково	4	32	224	4	32	224
Шумен	3	24	128	3	24	128
<b>ОБЩО:</b>	<b>57</b>	<b>456</b>	<b>3152</b>	<b>57</b>	<b>456</b>	<b>3152</b>

#### Засоляване на почвите

Изготвена и утвърдена е Годишната програма за мониторинг за 2010 г. и изпратена на РЛ с писмо изх. № 91-00-2760/29.04.2010 г.

Съгласно програмата за мониторинг, пробовземането през 2010 г. се извършва от РЛ веднъж годишно (м. май 2010 г.). При пунктовете за засоляване почвените проби се вземат от 4 точки по 3 дълбочини – 0 - 20, 20 - 40 и 40 - 60 см, взема се и по една водна проба от близкия дренажен канал до опорния пункт. Анализите се извършват от РЛ, като протоколите се представят в ИАОС за обработка до 31 юли 2010 г. Всички проби са пробонабрани (м. май) и анализирани в срок. Резултати от мониторинга през 2010 г. са обработени и въведени в базата данни на ИАОС.

Таблица 11

Регионална лаборатория	Планирани дейности			Извършени дейности		
	Пунктове	Проби за анализ	Анализирани показатели	Пунктове	Проби за анализ	Анализирани показатели
Бургас	2	24	192	2	24	192
Варна	1	12	96	1	12	96
Плевен	3	36	288	3	36	288
Пловдив	3	36	288	3	36	288
Русе	1	12	96	1	12	96
Стара Загора	2	24	192	2	24	192
<b>Общо:</b>	<b>12</b>	<b>144</b>	<b>1152</b>	<b>12</b>	<b>144</b>	<b>1152</b>

#### Складове за пестициди

Ежегодно РИОСВ извършват инвентаризация на складовете за залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита и изпращат информацията за обработка в ИАОС в края на годината. Информацията за 2010 г. е предоставена в срок до 31 декември 2010 г. от РИОСВ и ще бъде обработена и отчетена до 31.03.2011 г.

## Ерозия на почвите

Мониторингът на водната и ветровата ерозия се извършва чрез математични модели за оценка и прогноза на процесите. За изчисляване на водоплощната ерозия се ползва информация за начин на земеползване, която МЗХ предоставя в края на всяка календарна година и данни за интензивност на валежите от мрежата на НИМХ. В края на 2010 г. бе сключен договор с НИМХ и предоставени необходимите данни за интензивност на валежите. Изчислени са данни за площите засегнати от водната и ветрова ерозия и са включени в националния доклад за състоянието и опазването на околната среда.

## БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

### Програма за екологичен мониторинг в 3<sup>-те</sup> Национални парка

Изготвени и съгласувани са графици за изпълнение на мониторинговите дейности в трите Национални парка.

Съгласно утвърдените графици за мониторинг на абиотични компоненти в трите Национални парка, през 2010 г. е извършено пробонабиране от всичките 52 пункта за мониторинг на води и е направен анализ на всичките 89 водни проби.

На територията на трите Национални парка е извършен мониторинг на общо 47 обекта: 45 биологични (растения, животни, гъби и горски екосистеми) и 2 допълнителни (туристически поток и въздействие на туристическия поток върху околната среда и биоразнообразието)

Всички протоколи, както и докладите от мониторинга на биологичните обекти са изпратени в ИАОС. Получената информация е обработена и включена в базата данни.

### Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие (НСМБР)

Изготвени и съгласувани са графици за изпълнение на мониторинговите дейности, в съответствие с наличния капацитет от всички РИОСВ, ДНП и ДПП. Същите са утвърдени от Изпълнителния директор на ИАОС. Планираните и изпълнени от РИОСВ, ДНП и ДПП мониторингови дейности в рамките на НСМБР са представени в таблицата по-долу. (Към броя обекти и местата не са включени планираните наблюдения от средно-зимното преброяване на водолубивите птици.)

Таблица 12

РИОСВ/ДНП	Брой обекти по график 2010	Брой места по график 2010	Брой наблюдавани обекти	Брой посетени места
РИОСВ Благоевград	31	26	24	23
РИОСВ Бургас	4	8	4	8
РИОСВ Варна	2	4	1	3
РИОСВ Враца	7	4	7	4
РИОСВ Велико Търново	15	12	3	7
РИОСВ Монтана	5	6	5	6
РИОСВ Пазарджик	11	9	7	5



<b>РИОСВ Плевен</b>	20	16	20	16
<b>РИОСВ Пловдив</b>	10	5	5	9
<b>РИОСВ Перник</b>	3	4	3	4
<b>РИОСВ Русе</b>	6	6	4	3
<b>РИОСВ София</b>	2	3	2	3
<b>РИОСВ Смолян</b>	5	16	5	16
<b>РИОСВ Стара Загора</b>	5	5	3	3
<b>РИОСВ Хасково</b>	22	32	14; 1 вид не е установен, 1 вид е изсъхнал	21
<b>РИОСВ Шумен</b>	9	6	0	0
<b>ДНП Централен Балкан</b>	42	територията на целия парк	40	територията на целия парк
<b>ДНП Рила</b>	27	територията на целия парк	17; 4 вида растения не са открити	територията на целия парк
<b>ДНП Пирин</b>	26	територията на целия парк	32	територията на целия парк
<b>ДПП Беласица</b>	2	територията на целия парк	4	територията на целия парк
<b>ДПП Българка</b>	19	територията на целия парк	17; 2 вида не са установени	територията на целия парк
<b>ДПП Витоша</b>	14	територията на целия парк	10	територията на целия парк
<b>ДПП Врачански Балкан</b>	12	територията на целия парк	12	територията на целия парк
<b>ДПП Златни пясъци</b>	3	територията на целия парк	3	територията на целия парк
<b>ДПП Персина</b>	6	територията на целия парк	5	територията на целия парк
<b>ДПП Рилски манастир</b>	8	територията на целия парк	8	територията на целия парк
<b>ДПП Русенски Лом</b>	11	територията на целия парк	5	територията на целия парк
<b>ДПП Сините камъни</b>	5	територията на целия парк	5	територията на целия парк
<b>ДПП Странджа</b>	42	територията на целия парк	4	територията на целия парк
<b>ДПП Шуменско плато</b>	2	територията	2	територията

		на целия парк		на целия парк
<i>За цялата страна</i>	<i>207</i>	<i>176</i>	<i>155</i>	<i>145</i>

През 2010 г. се сключиха два договора с Националния природонаучен музей при БАН за изпълнение на дейностите към НСМБР за биологичните групи прилепи, земноводни и влечуги. Планираните и възложени дейности включват наблюдение на 13 вида прилепи на 33 места и 15 вида земноводни и влечуги на 37 места.

В резултат на сключеният договор с Националния природонаучен музей (БАН) за „Теренно наблюдение на прилепите” е извършен мониторинг и са получени данни за 19 вида прилепи от 56 подземни местообитания (някои от тях са посетени по 4 пъти), и за 5 вида прилепи от 8 горски местообитания. За всички посещения са представени попълнени полеви формуляри в електронен вид, съдържащи данни за числеността и състоянието на наблюдаваните видове, заплахите, местоположението и географските координати на всички обекти. За горските местообитания са изготвени карти с отбелязаните местоположения на всички къщички за прилепи. Направена е задълбочена оценка и анализ на получените данни. Направени са и препоръки за допълване списъка на местата към НСМБР, както и за приложимостта и необходимостта от промяна на методиките за мониторинг на прилепи.

В резултат на сключеният договор с Националния природонаучен музей (БАН) за „Теренно наблюдение на влечуги и земноводни” са получени част от данните за посетените райони и са попълнени полеви формуляри за посетените полигони, в които са установени целеви видове. Договорът е удължен до 09.04.2011 г., поради затруднения при изпълнение на някои от задачите. Останалата част от данните ще бъдат получени след приключване на договора.

От заложените наблюдения на 207 обекта за мониторинг на 176 места, са проведени наблюдения на 155 обекта за мониторинг на 145 места. **Обхватът на изпълнените наблюдения все още е недостатъчен за извършване на анализи и оценка, както и за докладванията по директивите за птиците и хабитатите през 2013 г.**

В изпратените в ИАОС писма като причина за неизпълнението на програмата, част от РИОСВ посочват недостатъчен капацитет на служителите или заетост на служителите, липса на обучения за прилагането на методиките за мониторинг на някои от видовете или групи видове, липса на одобрена методика за някои видове или хабитати, липса на работещ електрофишер в РИОСВ Благоевград, високи води на някои от реките по време на мониторинг на риби или поради обилни валежи през периода на мониторинг и невъзможност да се достигне до находищата на някои растения. Липсата на данни за някои от обектите е поради неоткриването им на местата заложените в граfiците.

За отчетния период в базата данни към НСМБР са въведени данните от наблюденията проведени през 2009 г., това включва данни за числености, състояние и заплахи за 97 вида гъби, растения и животни от 500 попълнени полеви протокола.

## ГОРСКИ ЕКОСИСТЕМИ

### Широкомащабен мониторинг на горските екосистеми - (Гори Г<sup>во</sup> ниво)

Изпълнението на програмата за широкомащабен мониторинг на горските екосистеми през 2010 г. се проведе в рамките на проект ЕС (FUTMON) – LIFE 07 ENV/DE/000218. За целта беше сключен договор с обединение „Лесотехнически университет и Институт по гората при Българската академия на науките” за изпълнение на дейността по позиция „Изграждане на мрежа за инвентаризация и широкомащабен мониторинг на горските екосистеми. Оценка на короните за 2009 и 2010 г. в рамките на проект: „Бъдещо развитие и изграждане на единна мониторингова система за горите на ниво ЕС (FUTMON) – LIFE 07 ENV/DE/000218”.

В специално селектираните 159 пробни площи в края на м. април изпълнителите съгласно договора, представиха критерии за избор и направиха подробни досиета с перманентни показатели за всяка от тях. Бяха извършени теренни наблюдения за оценка по показателите обезлистване и промяна в оцветяването. Направен е анализ и оценка на повредите и техните причинители по листата, летораслите, клоните, стъблата и приземните открити корени за всяко пробно дърво, като са описани симптомите и е определен обхвата на повредатите.

### **Интензивен мониторинг на горските екосистеми - ( Гори II<sup>po</sup> ниво)**

Съгласно мониторинговата програма за 2010 г. утвърдена със Заповед № 19 от 19.02.2010 г., са изпълнени дейности, свързани с пробонабиране и анализ на атмосферни отлагания и стъблен отток, пробонабиране и анализ на лизиметрични води, пробонабиране и анализ на растителни проби от дървесен опад и листа, иглолиста, въвеждане на данни от Автоматичните станции за КАВ и метеопараметрите и обработка и анализ на получените резултати. Стационари Витиня и Юндола се обслужват от ИАОС, Дирекция „ЛАД”, а стационар Старо Оряхово - от РЛ Варна. Постъпилата информация е обработена и качена в базата данни на ИАОС. В таблицата е представена информация за планираните и изпълнени през годината дейности.

Част от дейностите, които не се извършват в ИАОС, а са предмет на проект FUTMON, се извършават от експертен екип на ЛТУ, в рамките на позиции: „Селекция на пробни площи за интензивен мониторинг - гори. Изпълнение на схемите за интензивен мониторинг - гори за 2009 и 2010 г.” и „Изчисляване и оценка на пълния цикъл на хранителните вещества и критични натоварвания на замърсители в пробните площи за интензивен мониторинг - гори за 2009 и 2010 г.” на сключени и изпълнени Договори №1453/28.09.2009 г. и 1454/28.09.2009 г.

**Атмосферни отлагания** – съгласно утвърдената програма проби от атмосферни отлагания се събират постоянно на всеки 2 седмици. От началото на година до края на м. декември са реализирани 24 посещения на ПП Витиня и ПП Юндола. Информацията за ПП Старо Оряхово, подадена от РЛ Варна е за 22 посещения.

Таблица 13

<b>Планирани и анализирани проби към 31 декември 2010 г.- Гори II-ро ниво</b>			
<b>Качество на атмосферния въздух и метеопараметри</b>			
	Планирани	Анализирани	
Брой автоматични станции	3	3	
Брой измервания	289080	289080	
Брой отчитани параметри	11	11	
<b>Водни проби</b>			
<b>/Атмосферни отлагания и лизиметрични води/</b>			
	Планирани	Взети	За анализи
Брой проби от атмосферни отлагания	384	631 (Витиня и Юндола) 79 (Ст. Оряхово)	<b>165</b> (Витиня и Юндола) <b>17</b> (Ст. Оряхово)
Брой проби от стъблен отток	16	37	<b>9</b>
Брой проби от лизиметрични води	96	26	<b>5</b>

Брой параметри за анализ на проби от атм. отлагания, ст. отток и лизим. води	15+8*	22	22
<b>Растителни проби</b>			
Брой проби от дървесен опад	15 x 3 фракции	80 броя проби, от които са разделени по фракции, смесени и предадени за анализ 45 броя	предстои
Брой растителни проби	<b>38+ доп. Интенз. анализи на раст. проби по дейност D2 на проект FutMon</b>	80 броя проби от дървесните видове и 69 броя от индикаторните	<b>149</b>
Брой почвени проби-мин. хоризонти	<b>Не предстои</b>		
Брой почвени проби - МГП	<b>Не предстои</b>		

- Разликата в броя на взетите и броя на пробите за анализ се дължи на специфичните изисквания за пробонабиране и анализ на атмосферните отлагания. Пробонабирането се извършва от предварително определен брой колектори, съгласно изискванията на МКП "Гори", докато за анализите на показателите се работят смесени проби от основното, допълнителното насаждение, пробите на открито и стъблени отток. От друга страна разликата в предвидените за анализ и действително анализирани се дължи на липсата на валежи. Броят на анализирани показатели варира през годината, поради невъзможността за анализиране на пълния набор показатели по технически причини;
- Във връзка с изпълнение на демонстрационния проект по FutMon, беше предвидено вземане на 20 проби всеки месец в периода от юни до септември (общо 80 дървесни +69 индикаторни);
- Взетите проби от лизиметрични води са твърде малко, което изисква проверка на инсталациите и в трите пробни площи от обслужващата сервизна фирма още в началото на периода на пробовземане (м. април 2011 г.). В Стационар Старо Оряхово има отчетени само 4 (от 24) периода с взети проби от атмосферни отлагания, което е крайно недостатъчно (за сравнение във Витиня и Юндола са отчетени по 20 периода с валежни води).

## РАДИОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ

Радиологичният мониторинг на околната среда се извършва по програма, утвърдена със Заповед № РД – 227/ 06.04.2007 г. на Министъра на околната среда и водите. В следващата таблица е представена обобщена справка за изпълнението на програмата, **на база получени протоколи за анализирани проби през 2010 г.**

Таблица 14

ЛАБОРАТОРИЯ ЗА РАДИАЦИОННИ ИЗМЕРВАНИЯ	ПОЧВИ (БР. ПУНКТОВЕ)						ВОДИ И ДЪННИ УТАЙКИ (БР. ПУНКТОВЕ)								ПОТЕНЦИАЛНИ ЗАМЪРСИТЕЛИ (БРОЙ)					
	НСМОС			анализирани			НСМОС				анализирани				НСМОС			анализирани		
	1	2	4	1	2	4	1	2	4	12	1	2	4	12	1	2	4	1	2	4
периодичност в годината	1	2	4	1	2	4	1	2	4	12	1	2	4	12	1	2	4	1	2	4
Бургас	48	-	-	48	-	-	10	-	-	-	10	-	-	-	15	-	1	15	-	1
Варна	64	-	-	64	-	-	10	2	-	-	5	-	-	-	5	-	-	5	-	-
Враца	7	-	13	7	-	13	3	4	-	9	2	4	-	9	-	-	1	-	-	1
Монтана	42	-	13	42	-	13	9	1	-	-	9	1	-	-	2	1	1	2	1	1
Пловдив	57	-	-	57	-	-	20	-	-	-	20	-	-	-	26	-	-	26	-	-
Плевен	77	-	-	77	-	-	11	12	-	-	11	12	-	-	3	-	-	3	-	-
Стара Загора	55	-	-	55	-	-	12	-	-	-	12	-	-	-	33	-	-	33	-	-
София	58	-	-	57	-	-	15	-	-	-	15	-	-	-	21	-	-	21	-	-

**Изпълнение на мрежата за радиологичен мониторинг, състояние и проблеми:**

**Лаборатория за радиационни измервания - Бургас**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

През годината е извършен анализ и на 18 бр. аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Анализите на водните проби се извършват в ЛРИ - София.

**Лаборатория за радиационни измервания - Варна**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена, с изключение на мониторинга на води.

През годината е извършен анализ и на 24 бр. (2 пъти месечно) аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Анализите на водните проби се извършват в ЛРИ - София.

**Проблеми:**

Пробонабирането от р. Дунав, при Русе и Силистра, което се извършва от РЛ – Русе, 2 пъти годишно, е преустановено. Липсват анализи на водни проби от тези пунктове.

Системата за екстракция на Cs-137 от морска вода не се използва и не се осъществява радиологичен мониторинг на морска вода в 5 пункта, поради липса на специалист – радиохимик.

**Лаборатория за радиационни измервания - Враца**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

През годината е извършен анализ и на 26 бр. аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Лабораторията извършва допълнително анализите на водните проби на ЛРИ – Монтана.

#### **Лаборатория за радиационни измервания - Монтана**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

През годината е извършен анализ и на 26 бр. аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Водните проби се анализират в ЛРИ – Враца.

#### **Лаборатория за радиационни измервания - Пловдив**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

През годината е извършен анализ и на 3 бр. аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Анализите на водните проби се извършват в ЛРИ - София.

#### **Лаборатория за радиационни измервания – Плевен**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

Изпълнява се допълнителна мрежа от пунктове в района на бъдещата АЕЦ “Белене” за установяване на фоновия радиационен статус. През годината е извършен анализ и на 18 бр. аерозолни проби от автоматична станция Свищов, за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Анализите на водните проби се извършват в ЛРИ - София.

#### **Лаборатория за радиационни измервания - Стара Загора**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

През годината е извършен анализ и на 3 бр. аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Анализите на водните проби се извършват в ЛРИ - София.

#### **Лаборатория за радиационни измервания – София**

Програмата за радиологичен мониторинг е изпълнена в пълен обем.

През годината е извършен анализ и на 47 бр. аерозолни проби за определяне на радиологични показатели на атмосферен въздух.

Лабораторията извършва анализите на водните проби от територията на всички регионални лаборатории с изключение на РЛ – Враца и РЛ - Монтана.

## **МОНИТОРИНГ НА ОТПАДЪЦИ**

**1. Дейности за изпълнение на ангажиментите на ИАОС по Наредба № 9/28.09.2004 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публичния регистър на издадените разрешения, регистрационните документи и на закритите обекти и дейности**

През отчетния период в ИАОС е получена, въведена на магнитен носител, информация от годишните отчети за:

- образувани производствени или опасни отпадъци – 16 690 броя;
- събиране, транспортиране и временно съхраняване на производствени или опасни отпадъци – 964 броя;
- събиране, транспортиране и временно съхраняване на битови и/или строителни отпадъци – 131 броя;
- депониране на отпадъци – 191 броя;
- оползотворяване и/ или обезвреждане на отпадъци – 303 броя.

С цел оптимизиране събирането и предоставянето на информация за отпадъци, изискваща се по Наредба №9/28.09.2004 г. е изпратено напомнително писмо до РИОСВ (изх. № 91-00-1404/02.03.2010 г.) за спазване на законоустановените срокове и списък на лица, за които е приоритетно въвеждането на информацията от годишните отчети за 2009 г. Сроктът за въвеждане на информацията в информационната система за отпадъци на ИАОС по Наредбата е 31.05.2010 г.

С писмо изх. № 91-00-1404/08.06.2010 г. е поискана информация от РИОСВ за приключване въвеждането на информацията от приоритетния списък, причините за непредоставянето (ако има такива) на годишни отчети от лицата от приоритетния списък, както и информация за срока за въвеждане на годишните отчети (в случай, че не е приключило).

По долу е представена обобщена информация относно изпълнение ангажиментите на РИОСВ за въвеждане на информацията, съдържаща се в годишните отчети за 2009 г. по отпадъците от Наредба № 9/2004 г.:

- **РИОСВ, приключили в срок до 31.05.2010 г.** с въвеждането на цялата информация са Благоевград, Враца, Пазарджик;

- **РИОСВ, приключили след 31.05.2010г.** с въвеждането на цялата информация са Плевен –(писмо на РИОСВ № ИК-413 /23.06.2010 г.), Смолян –(e-mail от 15.06.2010 г.), Стара Загора – приключили на място в ИАОС, Хасково –(писмо на РИОСВ № 1318 /25.06.2010 г.), Перник – приключили на място в ИАОС, Шумен – (16.07.2010г.), Пловдив – (писмо на РИОСВ № УО-1118/19.07.2010г.), Русе – (20.07.2010г.), Монтана – (13.08.2010г.), Велико Търново – (писмо на РИОСВ № И-233/31.08.2010г.), Бургас–(писмо на РИОСВ № 5588 /21.10.2010 г.), Варна на място в ИАОС, София на място в ИАОС.

Обобщени и изпратени до МОСВ данни за депата за отпадъци за 2009 г. за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 1999/33/ЕС.

Въз основа на събраната, обработена и въведена в инф.система на ИАОС информация са изпълнени следните дейности:

- Обобщени и изпратени до МОСВ данни за отпадъци за 2009 г. за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 2006/12/ЕЕС.

- Обобщени и изпратени до МОСВ данни за опасни отпадъци за 2009 г. за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 2006/12/ЕЕС.

- Изпълнение на ангажиментите на ИАОС за събиране и въвеждане на данните от издадените документи за дейности с отпадъци от всички РИОСВ в софтуера за визуализация на документите в Интернет - през м. януари в ИАОС са получени 172 бр. документи за дейности с отпадъци от всички РИОСВ и МОСВ.. През м. февруари са получени 84 бр. (без Враца и Русе). През м. март са получени 134 бр. През м. април са получени 136 бр. През м. май са получени 113 бр. През м. юни са получени 111 бр. През м. юли са получени 124 бр. През м. август са получени 62 бр. През м. септември са получени 58 бр. През м. октомври са получени 79 бр. През м. ноември са получени 97 бр. През м. декември са получени 115 бр.. Всички получени документи за 2010 г. са въведени, както и още 1758 бр. за 2009 г.

## **2. Дейности, свързани с изпълнение на задължения по други нормативни документи**

**Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки** приета с ПМС № 41/26.02.2004 г. Във връзка с изпълнение на ангажиментите на ИАОС по горесцитираната Наредба през отчетния период беше извършено следното:

- актуализирани са списъците на предприятията, задължени да предоставят информация в ИАОС;

- всички предприятия от горепосочените списъци са уведомени по електронната поща с цел напомняне задълженията им за предоставяне на информация на ИАОС. Допълнително са изпратени напомнителни писма до предприятията, не отговорили в определения срок.

***Наредба за реда и начина за оползотворяването на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието***, приета с ПМС № 339/14.12.2004 г. Във връзка с изпълнение на ангажиментите на ИАОС по горесцитираната Наредба през отчетния период беше извършено следното:

- с циркулярно писмо на РИОСВ са изпратени таблици за въвеждане на информацията, изискваща се по Наредбата. Отговори са получени от всички РИОСВ;

- изпратени са въпросници на 22 предприятия „Водоснабдяване и канализация”, обслужващи ГПСОВ;

- изготвен е доклад за 2009 г. относно употребата на утайки в земеделието на национално ниво до Министъра на околната среда и водите;

- обобщени и изпратени до МОСВ данни за 2009г. за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 86/278/ЕЕС.

***Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти***, приета с ПМС № 230/01.11.2005 г. ИАОС изготвя информация за събраните количества отработени масла и пуснатите на пазара масла през определени периоди и осъществява достъп до тях, както и годишна справка за начина на оползотворяването им. Дейностите, извършени за изпълнение на ангажиментите на ИАОС съгласно Наредбата са:

- актуализиран е списъка на лицата, които извършват дейности по събиране и/или оползотворяване на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти;

- обработена е информация за събраните отработени масла за четвърти период на 2009 година и за първи – трети период на 2010 г.;

- обработена е информацията за оползотворени отработени масла за 2009 г.;

- обобщени и изпратени до МОСВ данни за 2009г. за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 75/439/ЕЕС.

***Наредба за изискванията за пускане на пазара на батерии и акумулатори и за третиране и транспортиране на отпадъци от батерии и акумулатори***, приета с ПМС № 144/05.07.2005 г. ИАОС има задължение за изготвяне на информация за количеството на пуснатите на пазара батерии и акумулатори и за количеството на събраните негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) през определени периоди и да осъществява достъп до тях. Във връзка с изпълнение на ангажиментите на ИАОС по горесцитираната Наредба през отчетния период беше извършено следното:

- актуализиран е списъкът на лицата, пускащи на пазара батерии и акумулатори и

- списъка на операторите на площадки за събиране и временно съхраняване на НУБА и/или на съоръжения за предварително третиране и съоръжения за оползотворяване, задължени да предоставят периодична информация на ИАОС;

- обобщена е информацията и е осигурен интернет достъп до нея за:

- пуснатите на пазара батерии и акумулатори за цялата 2009 г.,

- събраните НУБА за четвъртия период на 2009 г.;

- обобщена справка за събраните НУБА за цялата 2009 г.;

- събраните НУБА през първите три периода на 2010 г.

***Наредба за изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване и третиране и транспортиране на отпадъци от електрическо и електронно***



**оборудване**, приета с ПМС № 82/10.04.2006 г. ИАОС има задължение за изготвяне на информация за количеството пуснато на пазара електрическо и електронно оборудване (ЕЕО) и за количеството на събраното излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) през определени периоди и да осъществява достъп до тях. Във връзка с изпълнение на ангажиментите на ИАОС по горесцитираната Наредба през отчетния период беше извършено следното:

- обобщена е информацията за пуснатото на пазара електрическо и електронно оборудване и за събраното ИУЕЕО за четвъртото тримесечие на 2009 г. и първо, второ и трето тримесечие на 2010 г., както и обобщена справка за събраното ИУЕЕО през 2008 г. и е осигурен интернет достъп до нея.

- актуализиран е списъкът на лицата, задължени да предоставят периодична информация на ИАОС.

- обобщени и изпратени до МОСВ данни за 2007 и 2008 г. за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 2002/96/ЕО и Решение 2005/369/ЕС.

**Наредба за изискванията за третирането на отпадъците от моторни превозни средства**, приета с ПМС №311/17.11.2004 г. Във връзка с изпълнение на ангажиментите на ИАОС по цитираната Наредба през отчетния период беше извършено следното:

- обобщена е информацията за внесените и изнесени от страната МПС за четвъртото тримесечие на 2009 г. и първо - трето тримесечие на 2010 г.;

- обобщена е информацията за събраните ИУМПС от площадки за събиране и временно съхранение и центрове за разкомплектоване за четвъртото тримесечие на 2009 г. и първо - трето тримесечие на 2010 г. и е осигурен интернет достъп до нея;

- обобщени са данните от годишните отчети за събрани и третирани ИУМПС, предоставени от операторите на площадки за събиране и временно съхранение и центрове за разкомплектоване;

- актуализирани са списъците с фирми, притежаващи разрешения за дейности по събиране и третиране на ИУМПС, както и разположението на техните площадки;

- актуализиран е списъкът на лицата, задължени да предоставят периодична информация на ИАОС.

- обобщени и изпратени до МОСВ данни за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 2000/53/ЕС и Решение 2005/293/ЕО;

- изпратени писма до фирми с големи различия в подадените данни по тримесечия и годишните отчети за третиране на ИУМПС с искане за допълнителни информация и разяснения.

- обобщени и изпратени до МОСВ данни за изготвянето доклад на Република България до Европейската Комисия в изпълнение ангажиментите на Директива 2000/53/ЕС и Решение 2005/293/ЕО.